

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. V. Reliqua ad virtutis cognitionem necessaria.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

ditio tantum ad eam essentialiter requisita, quæstio namque est de modo loquendi. Hoc etiam insinuare videtur definitio illa Prudentiæ, proximè ab Aristotele assignata: dum enim ait eam esse habitum cum ratione activum, innuit præter rationem, seu actum intellectus, aliquem alium actum requiri, nempe voluntatis.

VII. Prudentia ut sit completa talis, quem voluntatis habitum requirit.

Quod si quæras, quem actum voluntatis prudentia actualis, & consequenter quem voluntatis habitum habitualis prudentia requirat: dico prudentiam non postulare specialem aliquem habitum voluntatis, sed ut sit completa, est ex parte voluntatis quid ex omnibus virtutibus moralibus coalescens. Nec enim qui in uno aliquo peccati genere labitur, cetera honestus & integer, dici potest simpliciter prudens. Hinc Prudentia appellatur interdum virtus intellectualis ob actum & habitum intellectus quos includit, interdum virtus moralis ob actus & habitus morales, qui ad ejus constitutionem similiter concurrunt.

VIII. De Eubulid, Synesi, & Gnome.

Magna hic inter auctores est opinionum varietas, & infinita triax, quid intellexerit Aristoteles per Eubuliam, Synesim, & Gnomem. Breviter dico Eubuliam idem esse ac consultationem, esseque partem prudentiæ. Synesis est habitus, quo quis, ubi à superiore, vel alio summa auctoritatis viro audit hoc vel illud esse optimum factu, sibi que proinde faciendum, inclinatur ad rationes excogitandas cur expediat ut ipse rem illam præstet, & cur sibi id alii suadeant aut imperent. Gnome denique est quadam mitigatio rigoris legis, qua quis ad parcendum inclinatur, ubi iuste punire posset, estque pars Prudentiæ, cum viri prudentis sit nosse quando parcendum sit, quando puniendum.

SECTIO QUINTA.

Reliqua ad virtutis cognitionem necessaria.

I. Quid sit virtutum in medio consistere.

PRIMUM est, an virtus in medio consistat: hoc est, utrum respectu omnis virtutis sint duo extrema mala, inter que virtus, ut honesta sit, ita versari debeat, ut si nimium in alterutrum declinet, amissa honestate & integritate virtutis, transeat in vitium.

II. Virtus ut plurimum inter duo extrema consistit.

Dicendum: quamvis ut plurimum inter duo extrema opposita versetur virtus, & hoc sensu in medio consistat, hoc tamen in omni virtute non reperitur. Prima Conclusionis pars constat in Liberalitate, quæ inter paritatem & prodigalitem; Fortitudine, quæ inter timorem ac temeritatem media consistit, & sic de aliis.

III. Virtutes varia non habent duo extrema opposita.

Secunda verò Conclusionis pars, omnem scilicet virtutem non habere duo extrema opposita, constat imprimis in Fide, Charitate, Religione, Obedientia, &c. in his enim, etsi peccari possit per defectum, quantumcumque tamen factu Deum amet, colat, eique obtemperet, atque ab eo dictis credat, non peccat. Idem etiam est de virtute justitiæ, cujus natura est reddere unicuique quod suum est; contra quam proinde virtutem solummodo peccatur, vel rem alienam auferendo, vel retinendo ablatam: tribuere autem alicui plus quam sit ipsius, non est contra justitiam, licet interdum esse possit contra aliam virtutem, ut si quis in summa familia suæ inopiâ, plus creditori tribuendo quam ei debebatur, grave suis creet incommodum.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. 1.

vel si in templo, tempore Sacri, &c. id præstet, & alia hujusmodi. Quando autem Ecclesiastæ dicitur: *Noli esse justus nimium; sensus est*, inquit S. Augustinus, nolimum de justitiâ tuâ superbe præsumere: unde paulò post subdit Sapiens: *Non est justus in terrâ, qui non peccet*. Ex quibus etiam constat, non esse hic sermonem de justitiâ, ut peculiaris virtus est, sed generatim, prout nimirum denotat animi rectitudinem, ordinatamque interni hominis constitutionem.

Ecclesiastæ 7.

Secundò quarimus, in quo subjecto sint virtutes. Questio hæc in nostris principiis, qui Disp. 12. de Animâ, diximus potentias ab animâ non distingui, non habet locum. Ut ergo varia, quæ hac de re proponi possint, discutiantur, admitto pro præfenti potentias, tum spirituales, tum materiales esse ab animâ distinctas.

IV. De subjecto virtutum.

Si ergo potentia distinguantur ab animâ, non tamen video absolutam necessitatem ponendi habitus virtutum in substantiâ animæ; sed virtutes intellectuales esse possunt in intellectu tanquam in subjecto, morales in voluntate. Quamvis enim actus omnes, tum intellectus tum voluntatis, esse debeant immediatè in substantiâ animæ, ut ostendi Disp. 13. de Animâ, per totam, & præterea concurrere immediatè anima debeat ad actus voluntatis liberos, ut in libris etiam de Animâ probavi, neutrum tamen horum arguit debere habitus, vel virtutis vel vitii immediatè subjectari in substantiâ animæ: quoad primum enim, ubicunque subjectetur habitus, potest nihilominus actus ab eo simul cum anima productus subjectari in animâ. Quoad secundum verò, quantumcumque habitus subjectentur in solis potentis, concurrere tamen possunt ad actus liberos producendos; imò hoc præstare possent etiam si non essent in ullo omnino subjecto, sed à Deo miraculosè conservarentur intus tantum præsentis animæ, & extra omne subjectum, sicut supra, Disp. 14. sect. 4. dictum est de lumine gloriæ, & constat in speciebus Eucharisticis.

V. Nulla est absoluta necessitas ponendi virtutes in substantiâ animæ, tanquam in subjecto.

Licet habitus non subjectetur in animâ, potest tamen actus ab eo productus, esse in animâ.

Si conservarentur habitus extra subjectum, possent cum animâ concurrere.

Convenientius tamen dicitur habitus in ipsa animæ substantiâ immediatè subjectari, sic enim magis propriè ornant & perficiunt animam, ad quod munus præcipuè ordinantur, eamque ad virtutem pronam reddunt, & ad optimum; Deum scilicet videndum, eoque fruendum disponunt. Hinc solvitur quod opponunt quidam, virtutem scilicet esse perfectionem solius potentia; cum ad operandum inclinet, ac subjectum suum in hoc genere perficiat. Respondetur enim negando antecedens: imò præcipuè perficit ipsam animæ substantiam, ut jam ostensum est. Deinde etiam si perficeret solam potentiam, non propterea excluderetur à perficiendâ animâ; nam etiam admissis potentis à substantiâ animæ distinctis, anima nihilominus ad actus omnes, tum intellectus tum voluntatis deberet per se immediatè concurrere, ut loco citato in libris de animâ ostendi, sicque est hoc sensu potentia, cum præcipuum munus potentia sit producere actus nec sub aliâ ratione quam sub hac virtutes respiciunt potentias; in sententiâ statuente eas ab animâ distinctas.

VI. Habitus convenientius ponuntur in animâ, quàm in potentis.

Quo sensu virtus perficitur potestati.

Animæ virtus est præcipua potestatis.

Tertium quod inquiremus est, utrum in aliis potentis, præterquam in intellectu & voluntate sint habitus virtutis. P. Suarez Disp. 3. sect. 7. quamvis in sensibus externis habitus virtutis non admittat, in appetitu tamen sensitivo eos statuendos affirmat, si per habitus virtutis intelligantur qualitates quadam ad actus moralium virtutum remotè conducentes, & ad eorum productionem aliquam

VII. Virtus est in potentis materiali. Hæc reperitur virtutes.

*In appetitu
sensitivo
ponunt ali-
qui impro-
prie virtu-
tes.*

aliquo modo facilitantes. Ait tamen hos habitus non esse proprie virtutes: sicut enim actus ab appetitu sensitivo elicit non sunt actus virtutis, cum non sint boni moraliter. Hinc S. Gregorius lib. primo Moralium, cap. 39. sic habet: *Neque enim unaquaque virtus vere virtus est, si mixta aliis virtutibus non est.* Et S. Hieronymus Epistolâ ad Fabiolam: *Herent sibi, inquit, & ita inter se connexa sunt (virtutes) ut qui unâ caruerit, omnibus careat.* Idem docet S. Augustinus, S. Ambrosius, S. Thomas & alii.

SECTIO SEXTA.

De connexione & permanentiâ virtutum.

I. QUERITUR quartò, Utrum una virtus esse possit sine aliâ, vel an ita sint inter se connexæ omnes, & ut dici solet, concatenatæ, ut una sine aliis existere non possit. Sermo autem est tum de supernaturalibus virtutibus, tum naturalibus, circa quas variâ fieri possunt comparationes: sed quia ut rectè hic P. Arriaga Disp. 36. sect. 2. res hæc non est magni momenti & fere de modo loquendi, eam quam possum paucissimis expediam.

II. Quoad virtutes itaque supernaturales, nec Spes sine Fide, nec Caritas in viâ sine Fide & Spe esse potest. Dixi in viâ, in patriâ enim Caritas, eaque perfectissima sine Fide reperitur, quod enim Fides viatoribus, hoc visio beatifica longè præstantiori modo præstat beatissimis, Deumque iis clarè, quod fides obscurè facit, repræsentat, & ad eam amandum excitat.

III. Caritas etiam sine virtutibus moralibus acquisitis esse potest, non sine moralibus infusis: ita S. Thomas hic, q. 65. art. 3. estque communis Doctorum sententia. Prima pars constat in infantibus, quibus in Baptismo Caritas infunditur, qui tamen nullum tunc virtutis actum exercent, sicque virtutes hæc non habent, quæ ideo vocantur acquisitæ, quod per actus comparentur. Secunda etiam pars de virtutibus infusis est communis sententia Theologorum. Ratio est: Caritas, siquidem (ponamus eam à gratiâ distingui) nunquam infunditur sine gratiâ, gratia autem vel est radix cui huiusmodi virtutes morales infusæ conaturaliter debentur, ut communior habet Theologorum opinio, vel ut alii volunt, talem ex decreto Dei cum gratiâ habent connexionem, ut eâ destructâ has nolit persistere, eâ conaturaliter possent. Quamvis autem, ut num. 9. diximus, Caritas esse nequeat sine Fide & Spe, Fides nihilominus esse potest, imò sæpe existit sine Charitate, ut contra sectarios est definitum, & non semel traditur in Scripturâ: quod similiter de Spe est affirmandum.

*Charitas sine
Fide & Spe
reperitur
in infantibus,
qui tamen
nullum tunc
virtutis actum
exercent.*

*Cur sine vir-
tutibus mor-
alibus in-
fusis reperiri
non possit
Charitas.*

*Fides & Spes
possunt esse
sine Charita-
te.*

IV. Virtutes morales, acquisitæ quoad entitatem à se invicem separari possunt, quoad statum tamen perfectum sunt inter se necessariò connexæ. Prima pars probatur: cum enim, ut dixi, non nisi per actus & exercitationem comparentur, & quidam in unâ virtute se exercent, non in aliâ, quam in illâ excellunt, in hac deficiunt, imò contrario huic vitio possunt esse addicti. Conf. nam unaquaque virtus habet suam honestatem ab aliis distinctam.

*Virtutes morales
acquisitæ
possunt
quoad entita-
tem separari.*

Secundavero pars, nullam scilicet virtutem acquisitam, nisi in consortio aliarum omnium esse perfectam, communi est sententia, & passim tum à sacris tum profanis auctoribus tradita. Hinc S. Gregorius lib. primo Moralium, cap. 39. sic habet: *Neque enim unaquaque virtus vere virtus est, si mixta aliis virtutibus non est.* Et S. Hieronymus Epistolâ ad Fabiolam: *Herent sibi, inquit, & ita inter se connexa sunt (virtutes) ut qui unâ caruerit, omnibus careat.* Idem docet S. Augustinus, S. Ambrosius, S. Thomas & alii.

Notandum verò, cum dicimus virtutem aliquam ab aliis virtutibus perfici, non esse hoc intelligendum de perfectione intrinsecâ illius virtutis, hanc enim ex solâ suâ entitate habet, non aliunde. Sermo ergo tantum est de perfectione extrinsecâ; cuius enim virtuti ex alterius consortio splendoris aliquid accrescit, & mutò se ornant sicut diversi coloris & formæ flores in eodem fasciculo. Deinde juvant se invicem virtutes, ut facilius, & constantius operentur, tollendo scilicet impedimenta, quæ intervenire possent. Questio tamen est de modo loquendi: illud certum, etiam ad hanc virtutis acceptionem, & ut homo dicatur simpliciter rectus & studiosus, non requiri nisi connexionem earum virtutum, quæ ad humanam vitam componendam ordinandamque sunt simpliciter necessariæ, non verò virtutum quarundam extraordinariarum, ut Magnificentie & similibus, quæ ad hoc munus absolute non desiderantur.

Quoad secundum in titulo propositum, virtutum scilicet permanentiam, virtutes morales infusæ, ut dictum est, destructâ gratiâ destruantur, non tamen Fides & Spes, quæ etiam in peccatoribus persistunt.

Circa morales acquisitas, in beatis manent semper, in damnatis verò quamvis exiguo tempore post mortem perseverent, per actus tamen contrarios brevi corrumpuntur, ut ait S. Thomas; sed si anima separata non esset in misero illo statu, possent diu in eâ permanere. Siqui tamen sint habitus boni in sensibus, destructo homine corrumpuntur: ita Suarez hic, Disp. 3. sect. 10. num. 8. & alii: utrum autem in corporis resurrectione denovo à Deo reproducantur, in beatis puto reproduci, in damnatis verò non est cur reproducantur, & in gratiam ipsorum Deus hoc miraculum patret, hunc scilicet ornatum in iis reproducendo, maxime cum nullum effectum habituri sint, & statim peractus contrarios destruendi.

Tandem quoad virtutes intellectuales, scientias scilicet naturales, quas homines in hac vitâ labore & industriâ compararunt, dicendum eas in beatis permanere, ut supra ostendi, Disp. 84. sect. 2. juxta illud S. Hieronymi, *Discamus in terris, quorum scientia nobis perseveret in caelis.* Quoad damnatos verò, etiam in illis verisimiliter manebunt, cum sint merè naturales. Inde tamen magis cruciabantur, cum honoris illius & affirmationis recordabuntur, quæ ex illis olim consequerentur, & quòd jam orbati omni honore sint, & in summo dedecore in sempiternum constituti. Veniet etiam iis in mentem quo pacto ex illis ad Dei cognitionem & anorem ascendere potuissent, & hoc modo æternam beatitudinem consequi, quod acerbissimum iis dolorem creabit, æternum duraturum.

V. *Ostenditur
nullam vir-
tutem, nisi
in consortio
aliarum,
esse per-
fectam.*

VI. *Quo sensu
una virtus
ex aliis
consortio
perficitur.*

*Quarum
virtutum
connexio ad
hanc de-
terminationem
requiritur?*

VII. *Virtutes morales infusæ perent cum gratiâ.*

VIII. *Quomodo
post mortem
permaneat
virtutes morales
acquisitæ.*

*Quid de ha-
bitibus bonis
in appetitu
sensitivo.*

IX. *Virtutes in-
tellectuales
post mortem
manebunt.*

*Damnati
nihil ex his
virtutibus
capient con-
suetudinari.*